

Διερεύνηση παραγόντων που επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΟΣΧΟΥ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΡΟΥΖΟΣ**

1. Εισαγωγή

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής εισήχθη στην εκπαίδευση σχετικά πρόσφατα. Ως στόχο, αρχικά, είχε την καθοδήγηση των νέων πάνω σε επαγγελματικά ζητήματα αλλά και την προθυμία να βοηθήσει μαθητές που αντιμετώπιζαν δυσκολίες προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον (McLeod, 2003: 59· Thompson, 1992: 1).

Οι κοινωνικο-πολιτισμικές εξελίξεις που σημειώθηκαν λόγω της μετάβασης στη μεταβιομηχανική εποχή, επέφεραν σημαντικές αλλαγές στα συστήματα αξιών και συνακόλουθα επηρέασαν και το χώρο του σχολείου. Οι σημαντικότερες αλλαγές καθρεφτίζονται στο θεσμό της οικογένειας, σε κάθε τόπο εργασίας, και γενικότερα στην οικονομία αλλά επηρεάζουν και τις διαπροσωπικές σχέσεις δημιουργώντας στα παιδιά νέα πρότυπα ταύτισης (Μπρούζος, 1999: 247 – 254· Καζαμίας, 1995: 67 -111· Thompson, 1992: 7-8). Έτσι, το σχολείο αναδείχθηκε ο θεσμός που συγκεντρώνει τις ελπίδες της κοινωνίας για την προετοιμασία των νέων στην υπεύθυνη αντιμετώπιση της ζωής.

Αναμφισβήτητα, κομβικό σημείο στην αποτελεσματική λειτουργία του σχολείου είναι ο ίδιος ο εκπαιδευτικός¹. Είναι αυτός που μέσα από την καθημερινή συναναστροφή του με τους μαθητές, τους διδάσκει πώς να υπάρχουν ως ολοκληρωμένες προσωπικότητες. Ως εκ τούτου, δεν περιορίζεται στην απλή μετάδοση της διδακτέας ύλης αλλά αισθανόμενος τα προβλήματα των μαθητών προσπαθεί να τους βοηθήσει να ενταχθούν ομαλά στο κοινωνικό σύνολο (Κοσσυβάκη, 1997: 263-264).

Για να ανταποκριθεί όμως σ' αυτόν το ρόλο, πρέπει, εκτός από το να κατέχει καλά το αντικείμενό του, να μπορεί να κατανοεί τους μαθητές. Να τους ακούει, να διαλέγεται μαζί τους και το κυριότερο να καταλαβαίνει τις ανησυχίες τους. Κοντολογίς κρίνεται απαραίτητο να διαθέτει γνώσεις και συμβουλευτικές δεξιότητες (Μπρούζος, 2009: 299-336· Kottler & Kottler, 2007: 1·

¹ Στην έννοια εκπαιδευτικός εντάσσονται οι λειτουργοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Hornby, Hall & Hall, 2001: 9). Έτσι, καθώς θα λειτουργεί ως σύμβουλος – υποστηρικτής των μαθητών θα μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος.

Ωστόσο, υπό τις παρούσες συνθήκες και τα γενικότερα προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος, η δυνατότητα προσφοράς συμβουλευτικού του έργου καθίσταται δυσχερής και αμφισβητήσιμη.

Επομένως, κρίνεται σκόπιμο να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος του εκπαιδευτικού και να μελετηθούν όσοι παράγοντες τον επηρεάζουν. Πλέον η νέα βάση του συστήματος θα πρέπει να έχει κέντρο της το μαθητή και να προσανατολίζεται στην επίλυση των προβλημάτων του.

2. Ο συμβουλευτικός ρόλος του εκπαιδευτικού

Στη σύγχρονη εποχή, ο εκπαιδευτικός καλείται να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο, που θα επιτρέπει την προσαρμογή των μαθητών στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται. Ο ρόλος του είναι πλέον διευρυμένος και δεν αποσκοπεί μόνο στη μετάδοση γνώσεων αλλά με αφετηρία την αυτοπραγμάτωση των μαθητών, γίνεται σύμβουλος και συνεργάτης τους (McLaughlin, Clark & Chisholm, 1996: 2).

Η ικανότητά του να αντεπεξέρχεται στις ραγδαίες αλλαγές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος θα τις διαχειριστεί, αναπτύσσοντας αποτελεσματικές δεξιότητες συμβουλευτικής, απαραίτητες και για να αντιμετωπιστούν οι μελλοντικές ανάγκες των μαθητών.

Ως εκ τούτου, επιβάλλεται επιτακτικά να διερευνηθεί η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών απέναντι στο συμβουλευτικό τους ρόλο. Πλην όμως, η ανταπόκριση αυτή επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από διάφορους παράγοντες που δυσχεραίνουν ή ευνοούν τη δυνατότητα ανάληψης συμβουλευτικής δράσης. Με την παρούσα έρευνα επιχειρούμε να εξετάσουμε την επίδραση διαφόρων παραγόντων στη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην ανάληψη συμβουλευτικού έργου στο σχολείο, θεωρώντας πως η συνακόλουθη επίδραση τους σε αποτελεσματικότερη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος θα έχει θετική συμβολή.

Ειδικότερα, παράγοντες, όπως η επάρκεια των εκπαιδευτικών για ανάληψη συμβουλευτικού έργου, η βοήθεια που προσφέρουν στους μαθητές κατά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς και την επίλυση διαπροσωπικών προβλημάτων, οι αντιλήψεις τους για την ύπαρξη καταλληλότερων φορέων για άσκηση συμβουλευτικής, καθώς και για την ύπαρξη παρεμποδιστικών παραγόντων στην άσκηση του έργου τους, και, επιπλέον, άλλοι δημογραφικοί παράγοντες επιδρούν καθοριστικά στη διαμόρφωση στάσεων των εκπαιδευτικών απέναντι στο συμβουλευτικό τους έργο (Μπρούζος, 2009: 75 - 77).

Βάση της έρευνας, αποτέλεσε η πεποίθηση πως η γνώση και συνακόλουθα η μείωση κατά το δυνατόν ή ενίσχυση των παραγόντων που επηρεάζουν την άσκηση του συμβουλευτικού έργου των εκπαιδευτικών αποτελεί βασικό συντελεστή για την αντιμετώπιση προβλημάτων της σχολικής ζωής.

3. Μέθοδος

3.1. Στόχος και ερευνητικές υποθέσεις

Στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει τους παράγοντες που επιδρούν στις στάσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου στο σχολείο.

Συγκεκριμένα, οι υποθέσεις της έρευνας διαμορφώθηκαν ως εξής:

1. Η αντίληψη των εκπαιδευτικών ως προς την επάρκειά τους για την άσκηση συμβουλευτικού έργου αναμενόταν να επηρεάζει και τη στάση τους ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου.

2. Η αντίληψη των εκπαιδευτικών σχετικά με την ύπαρξη καταλληλότερων εξωσχολικών θεσμών για παροχή στήριξης στους μαθητές αναμενόταν να επηρεάζει τη στάση τους και ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου.

3. Η αντίληψη των εκπαιδευτικών για την ύπαρξη παραγόντων που δυσχεραίνουν εκ μέρους τους την παροχή συμβουλευτικής στήριξης στους μαθητές αναμενόταν να επηρεάζει τη στάση τους ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου.

4. Η αντίληψη, τέλος, των εκπαιδευτικών ότι στηρίζουν τους μαθητές στη διαμόρφωση προσωπικότητας και στην καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων αναμενόταν να επηρεάζει τη στάση τους ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου.

3.2. Συμμετέχοντες

Η έρευνα διεξήχθη συνολικά σε 488 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας (56,3%) και Δευτεροβάθμιας (43,7%) Εκπαίδευσης οι οποίοι υπηρετούσαν σε δημοτικά σχολεία και γυμνάσια των νομών Ιωαννίνων, Έβρου, Καρδίτσας, Καστοριάς, Κορινθίας και Θεσπρωτίας. Το 61,5% του δείγματος ήταν γυναίκες και το 38,5% άνδρες. Ως προς την ηλικία, το 12,5% ήταν μέχρι 35 ετών, το 41,8% από 36 έως 45, το 38,7% από 46 έως 55 και το 7% 56 ετών και άνω.

3.3 Ερωτηματολόγιο

Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο που περιελάμβανε τα εξής μέρη: α) ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά β) μία κλίμακα διερεύνησης των στάσεων των εκπαιδευτικών ως προς την

αναγκαιότητα άσκησης συμβουλευτικού έργου στο σχολείο και γ) μία κλίμακα διερεύνησης των αντιλήψεών τους σχετικά με τους τομείς στους οποίους θεωρούν ότι στηρίζουν τους μαθητές.

3.4 Σχέδιο έρευνας και στατιστικές αναλύσεις

Οι προτάσεις της κλίμακας «Στάσεις εκπαιδευτικών απέναντι στην άσκηση του συμβουλευτικού τους έργου στο σχολείο» υποβλήθηκαν σε ανάλυση κυρίων συνιστωσών, με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax με το κριτήριο Kaiser. Τελικά, από τις αρχικές 49 προτάσεις διατηρήθηκαν οι 34, οι οποίες φόρτιζαν σε τέσσερις παράγοντες με ιδιοτιμές > 1 . Ο έλεγχος KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) επιβεβαίωσε το μέτρο επάρκειας της δειγματοληψίας, καθώς η τιμή του ήταν ,88 (τιμές του μέτρου επάρκειας υψηλότερες του ,50 θεωρούνται ικανοποιητικές). Επίσης, το κριτήριο της σφαιρικότητας του Bartlett (Bartlett Test of Sphericity) ήταν στατιστικώς σημαντικό, $\chi^2 = 4879,784$, $p = ,000$. Τέλος, το συνολικό ποσοστό της εξηγούμενης διακύμανσης ήταν 44,061%.

Ο πρώτος παράγοντας αφορά στις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στο συμβουλευτικό τους ρόλο στο σχολείο (16 προτάσεις, ιδιοτιμή = 7,63, Cronbach's $\alpha = ,86$), ο δεύτερος στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους παράγοντες που παρεμποδίζουν το έργο τους (8 προτάσεις, ιδιοτιμή = 3,0, Cronbach's $\alpha = ,74$), ο τρίτος στην αντίληψή τους ως προς την επάρκεια του συμβουλευτικού τους ρόλου (4 προτάσεις, ιδιοτιμή = 1,91, Cronbach's $\alpha = ,68$) και ο τέταρτος στην αντίληψή τους αναφορικά με την καταλληλότητα άλλων θεσμών για παροχή συμβουλευτικής στήριξης στους μαθητές (6 προτάσεις, ιδιοτιμή = 1,55, Cronbach's $\alpha = ,60$).

Οι προτάσεις της κλίμακας «αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τους τομείς στους οποίους θεωρούν πως στηρίζουν τους μαθητές» υποβλήθηκαν σε όμοια ανάλυση με αυτήν της πρώτης κλίμακας και τελικά διατηρήθηκαν και οι 10, οι οποίες φόρτιζαν σε δύο παράγοντες με ιδιοτιμές > 1 . Ο έλεγχος KMO επιβεβαίωσε το μέτρο επάρκειας της δειγματοληψίας, καθώς η τιμή του ήταν ,90. Επίσης, το κριτήριο της σφαιρικότητας του Bartlett ήταν στατιστικώς σημαντικό, $\chi^2 = 2599,825$, $p = ,000$, ενώ το συνολικό ποσοστό της εξηγούμενης διακύμανσης ήταν 66,167%.

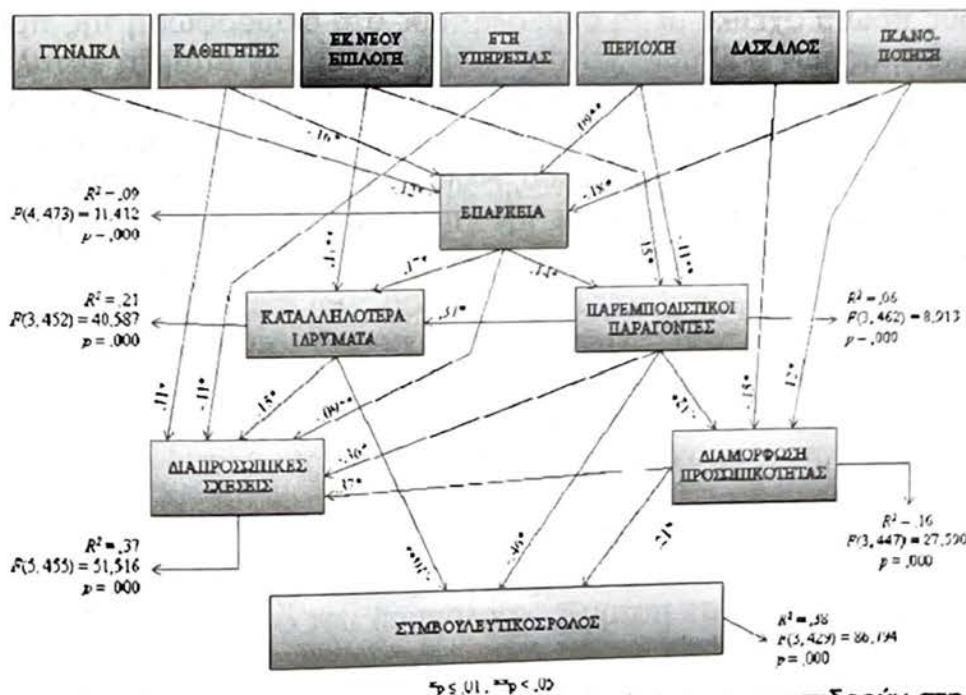
Ο πρώτος παράγοντας αφορά στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη στήριξη που παρέχουν στους μαθητές στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους (7 προτάσεις, ιδιοτιμή = 5,23, Cronbach's $\alpha = ,90$) και ο δεύτερος στις αντιλήψεις τους σχετικά με τη στήριξη που παρέχουν στους μαθητές κατά την επίλυση διαπροσωπικών προβλημάτων (3 προτάσεις, ιδιοτιμή = 1,39, Cronbach's $\alpha = ,74$).

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΟΣΧΟΥ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΡΟΥΖΟΣ
Διερεύνηση παραγόντων που επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών
ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

Στη συνέχεια, προκειμένου να ερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τις στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου, εφαρμόστηκε η Ανάλυση Διαδρομών (path analysis). Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν πολλαπλές παλινδρομικές αναλύσεις, πρώτα με εξαρτημένη μεταβλητή τη «στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στον συμβουλευτικό τους ρόλο» και στη συνέχεια «παλινδρομώντας» από αριστερά προς τα δεξιά κάθε ενδογενή μεταβλητή σε όλες τις εξωγενείς και ενδογενείς που προηγούνται. Ως προς τους δείκτες της ανάλυσης, ο συντελεστής αποφασιστικότητας R^2 δείχνει το ποσοστό της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής που εξηγείται από την επίδραση των ανεξάρτητων μεταβλητών. Επίσης, ο δείκτης Beta, του οποίου η τιμή κυμαίνεται από -1 έως 1, δείχνει την ένταση της επίδρασης μιας ανεξάρτητης μεταβλητής στην εξαρτημένη, ενώ οι υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές διατηρούνται σταθερές.

4. Αποτελέσματα

4.1. Παράγοντες που επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών για την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

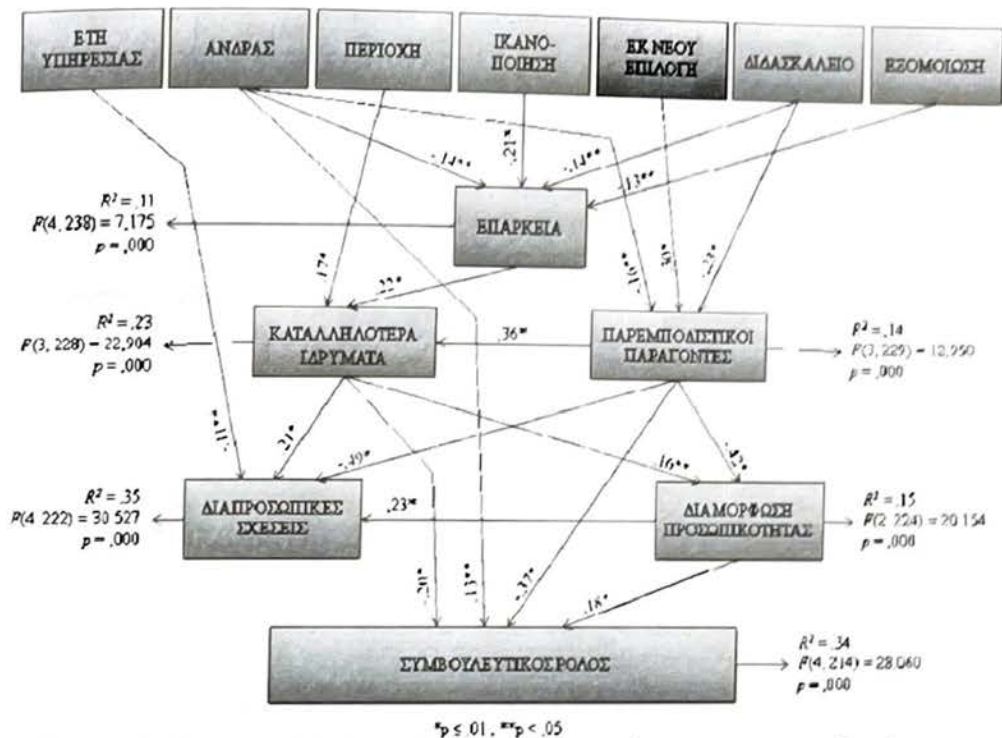

Σχήμα 1: Ανάλυση Διαδρομών για τους παράγοντες που επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών αναφορικά με την ανάληψη συμβουλευτικού έργου.

Στο μοντέλο με εξαρτημένη μεταβλητή τη «στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στο συμβουλευτικό τους ρόλο», ως εξωγενείς μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν παράγοντες που σχετίζονται με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, ενώ ως ενδογενείς μεταβλητές (παρεμβαλλόμενες) χρησιμοποιήθηκαν οι αντιλήψεις τους σχετικά με: (1) τη συμβολή τους στην επίλυση των διαπροσωπικών προβλημάτων των μαθητών και διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους, (2) την ύπαρξη καταλληλότερων ιδρυμάτων για ανάληψη συμβουλευτικού έργου, (3) την ύπαρξη παρεμποδιστικών παραγόντων στην άσκηση του συμβουλευτικού τους ρόλου και (4) την επάρκεια που διαθέτουν για την ανάληψη συμβουλευτικού έργου. Αρχικά παλινδρομήθηκε η εξαρτημένη μεταβλητή σε όλες τις ανεξάρτητες (εξωγενείς και ενδογενείς) και στη συνέχεια παλινδρομήθηκαν οι ενδογενείς παρεμβαλλόμενες μεταβλητές στις ανεξάρτητες που προηγούνται.

Το εν λόγω μοντέλο (Σχήμα 1) μέσω των ανεξάρτητων μεταβλητών εξηγεί το 38% της συνολικής διακύμανσης (R^2), ενώ το 62% της διακύμανσης εξηγείται από άλλους παράγοντες που δε συμπεριλαμβάνονται στο μοντέλο. Ειδικότερα, στην εν λόγω στάση των εκπαιδευτικών άμεση επίδραση ασκούν κατά σειρά ως βασικοί παράγοντες: οι αντιλήψεις τους πρώτα σχετικά με τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών, έπειτα αναφορικά με την ύπαρξη καταλληλότερων ιδρυμάτων για την άσκηση συμβουλευτικής και, τέλος, οι αντιλήψεις τους για την ύπαρξη παραγόντων που παρεμποδίζουν την άσκηση του συμβουλευτικού τους ρόλου. Αλλά επίδραση έμμεση ασκούν και οι αντιλήψεις τους αναφορικά με την επάρκειά τους για την άσκηση συμβουλευτικού έργου, καθώς και δημογραφικοί παράγοντες.

4.2. Παράγοντες που επιδρούν στη στάση των δασκάλων για ανάληψη συμβουλευτικού έργου

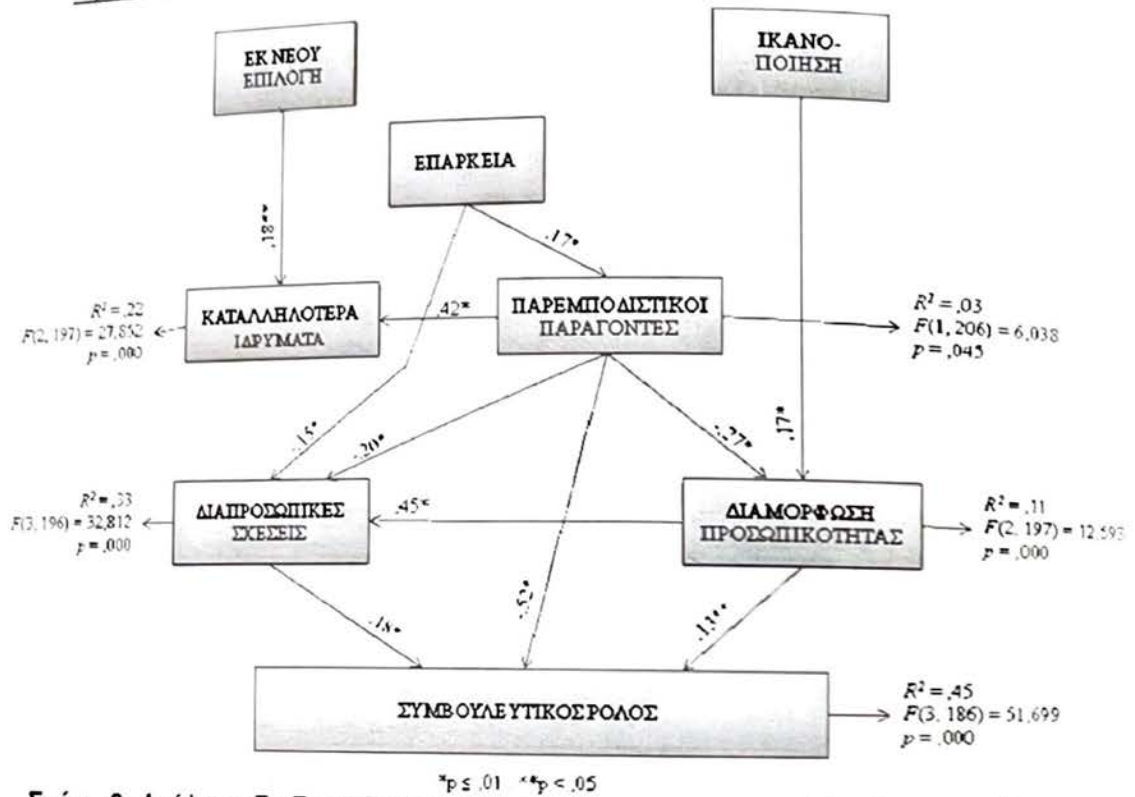

Σχήμα 2: Ανάλυση διαδρομών για τους παράγοντες που επιδρούν στη στάση των δασκάλων αναφορικά με την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

Στο μοντέλο με εξαρτημένη μεταβλητή τη «στάση των δασκάλων απέναντι στο συμβουλευτικό τους ρόλο», ως εξωγενείς και ενδογενείς μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιες με το προηγούμενο μοντέλο (Σχήμα 1) (όπου εκπαιδευτικοί τώρα δάσκαλοι), καθώς και η ίδια διαδικασία παλινδρόμησης.

Το εν λόγω μοντέλο (Σχήμα 2) μέσω των ανεξάρτητων μεταβλητών εξηγεί το 34% της συνολικής διακύμανσης (R^2). Ειδικότερα, άμεση επίδραση στη στάση των δασκάλων ασκούν κατά σειρά οι ίδιοι παράγοντες που επιδρούν και στη στάση των εκπαιδευτικών συνολικά (βλ. Σχήμα 1) με τη διαφορά όμως ότι στους δασκάλους επιδρά άμεσα και ένας τέταρτος παράγοντας που είναι το «φύλο του δασκάλου». Έμμεση επίδραση ασκούν και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την επάρκειά τους για την άσκηση συμβουλευτικού έργου, καθώς και άλλοι δημογραφικοί παράγοντες.

4.3. Παράγοντες που επιδρούν στη στάση των καθηγητών για την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

Σχήμα 3: Ανάλυση διαδρομών για τους παράγοντες που επιδρούν στη στάση των καθηγητών για την ανάληψη συμβουλευτικού έργου

Στο μοντέλο με εξαρτημένη μεταβλητή τη «στάση των καθηγητών απέναντι στον συμβουλευτικό τους ρόλο», ως εξωγενείς μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν «η στάση των καθηγητών στην εκ νέου επιλογή του επαγγέλματός τους» αλλά και «η ικανοποίησή τους από το επάγγελμα του εκπαιδευτικού», ενώ ως ενδογενείς μεταβλητές οι ίδιες με τα προηγούμενα μοντέλα (βλ. Σχήματα 1&2) (όπου εκπαιδευτικοί - δάσκαλοι τώρα καθηγητές) καθώς και η ίδια διαδικασία παλινδρόμησης.

Το εν λόγω μοντέλο (Σχήμα 3) μέσω των ανεξάρτητων μεταβλητών εξηγεί το 45% της συνολικής διακύμανσης (R^2). Ειδικότερα, άμεση επίδραση στη στάση των καθηγητών ως παράγοντες ασκούν κατά σειρά: οι αντιλήψεις πρώτα αναφορικά με τη συμβολή τους στην επίλυση των διαπρωσωπικών προβλημάτων των μαθητών, έπειτα σχετικά με τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών και, τέλος, οι αντιλήψεις τους για την ύπαρξη παρεμποδιστικών παραγόντων στην άσκηση του συμβουλευτικού τους ρόλου. Έμμεση επίδραση ασκούν οι αντιλήψεις τους τόσο

σχετικά με την ύπαρξη καταλληλότερων ιδρυμάτων για άσκηση συμβουλευτικού έργου, όπως και αναφορικά με την επάρκειά τους για την άσκηση συμβουλευτικού έργου, η επιλογή εκ νέου του επαγγέλματός τους και ο βαθμός ικανοποίησης που αντλούν από αυτό.

5. Συζήτηση των ευρημάτων

Κύριος στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει κατά το δυνατόν τους παράγοντες που επιδρούν στις στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου. Επιπλέον, η εργασία αποσκοπούσε να εξετάσει και το βαθμό που οι παράγοντες επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών αλλά και τη διαφοροποίησή που παρουσιάζεται ανάμεσα σε δασκάλους και καθηγητές.

Βασικό εύρημά είναι ότι η στάση των εκπαιδευτικών σε μεγαλύτερο βαθμό επηρεάζεται από τις αντιλήψεις τους αναφορικά με τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών (Υπόθεση 4). Γι' αυτό, εάν οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να ασκήσουν γόνιμο συμβουλευτικό έργο, οφείλουν πρωτίστως να σέβονται την προσωπικότητα των μαθητών και να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη όλων των δημιουργικών δυνάμεων αυτής (Cooper, 2005: 208· Τριλιανός, 1991: 39-44).

Επιπροσθέτως, η αντίληψη των εκπαιδευτικών, σχετικά με την ύπαρξη καταλληλότερων ιδρυμάτων για άσκηση συμβουλευτικής, επηρεάζει αρνητικά και ανακόπτει τη θέλησή τους για άσκηση συμβουλευτικού έργου (Υπόθεση 2), καθώς η εντύπωση πως άλλοι φορείς είναι καταλληλότεροι για προσανατολισμό και συμβουλευτική τους περιορίζει το ενδιαφέρον για ανάληψη και νέων «υποχρεώσεων» (Μπρούζος, 2009: 76-77).

Τέλος, άμεση επίδραση στην άσκηση του συμβουλευτικού τους έργου ασκούν και οι αντιλήψεις τους για την ύπαρξη παρεμποδιστικών παραγόντων στην άσκηση αυτού (Υπόθεση 3). Από παλαιότερες έρευνες (Πυργιωτάκης, 1992:133-145) φαίνεται πως υπάρχει πλήθος παραγόντων που παρεμποδίζουν το έργο των εκπαιδευτικών και εντοπίζονται σε όσους συνθέτουν το πεδίο «κοινωνικός περίγυρος» σφαιρικά και σε «ενδοσχολικούς» λόγους. Οι περισσότεροι από αυτούς επηρεάζουν και την άσκηση του συμβουλευτικού τους έργου.

Παράλληλα, όμως, έμμεση επίδραση ασκούν και παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια ή μη των εκπαιδευτικών για άσκηση συμβουλευτικού έργου (Υπόθεση 1), καθώς και άλλοι δημογραφικοί παράγοντες. Προϋπόθεση για έναν γόνιμο συμβουλευτικό ρόλο είναι η γνώση της ανθρώπινης ανάπτυξης και των διαδικασιών που ενισχύουν το υποστηρικτικό περιβάλλον στους μαθητές (Παπανασούμ, 2003: 48). Όταν αυτές οι δεξιότητες δεν επαρ-

κούν, ο εκπαιδευτικός δυσκολεύεται να αντεπεξέλθει και συχνά δεν αποδίδει (Lam & Hui, 2010: 233).

Τέλος, από τα ευρήματα διαφαίνονται και τα εξής: (1) στη στάση των δασκάλων απέναντι στον συμβουλευτικό τους ρόλο επιδρά και ο παράγοντας «φύλο ανδρός», (2) ανάμεσα σε δασκάλους και καθηγητές εμφανίζεται διαφοροποίηση και στη σειρά της άμεσης επίδρασης των παραγόντων, καθώς στους δασκάλους αρχικά επιδρά ο παράγοντας που σχετίζεται με την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, ενώ στους καθηγητές ο σχετιζόμενος με την επίλυση διαπροσωπικών τους προβλημάτων. Έρευνες δείχνουν πως συγκριτικά με τις δασκάλες οι άνδρες δάσκαλοι δηλώνουν συχνότερα την παιδαγωγική και ψυχολογική κατάρτιση (Ξωχέλλης, 1984: 67), γεγονός που πιθανόν τους παρακινεί να επιδίδονται με μεγαλύτερη συμπάθεια στην άσκηση του συμβουλευτικού τους έργου. Επίσης, παλαιότερη έρευνα του Ξωχέλλη (1984: 86) καταλήγει χαρακτηριστικά: «Στη διάπλαση του χαρακτήρα και της προσωπικότητας ως στόχο του σχολείου αποδίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα οι δάσκαλοι απ' ό,τι οι καθηγητές».

Κλείνοντας, οφείλουμε να μην παραγκωνίζουμε και τις έμμεσες επιδράσεις που ασκούνται από δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά. Πρέπει να επισημανθεί, ενδεικτικά, πως η επαγγελματική ικανοποίηση των εκπαιδευτικών ασκεί σημαντικά θετική επίδραση τόσο γενικά όσο και σε κάθε βαθμίδα χωριστά. Έρευνες δείχνουν πως η επαγγελματική ικανοποίηση, τους δυνάμωνει να υπερβούν τις προκαθορισμένες με τη στενή έννοια υποχρεώσεις του ρόλου τους (Παπανασούμ, 2003: 104) και να επεκταθούν και σε γόνιμη άσκηση συμβουλευτικών καθηκόντων.

Συνεπώς, η ανάληψη από την πλευρά των εκπαιδευτικών συμβουλευτικού έργου στο σχολείο, είναι επιτακτική και αναγκαία. Όσο, μάλιστα, πιο θετικές είναι οι στάσεις τους απέναντι στην ανάληψη αυτή, τόσο περισσότερες προοπτικές έχουν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση προσωπικοτήτων ικανών να αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες συνθήκες της ζωής.

Κρίνεται, λοιπόν, σκόπιμο να ληφθούν μέτρα ενίσχυσης των παραγόντων που επιδρούν θετικά στην ανάληψη συμβουλευτικού έργου και, αντίστοιχως, μείωσης όσων δρουν παρεμποδιστικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Καζαμίας, Ανδρέας (1995). "Νέο-ευρωπαϊκός εκσυγχρονισμός και εκπαίδευση: διαλογισμοί και πολιτικές στη 'φαντασιακή Ευρώπη' στο Καζαμίας, Α. & Κασσωτάκης, Μ. (Επιμ.). *Ελληνική Εκπαίδευση: Προσ-*

- πτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού (σσ. 550-586). Αθήνα: Σείριος.
- Κοσσυβάκη, Φωτεινή (1997). *Κριτική επικοινωνιακή διδασκαλία: Κριτική προσέγγιση της διδακτικής πράξης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπρούζος, Ανδρέας (1999). «Η Συμβουλευτική σχέση στο σχολείο ως αίτημα των σύγχρονων κοινωνικών μεταβολών». Στο: Α. Κοσμόπουλος (Επιμ.), *Παιδεία και Εκπαιδευτικός* (σσ. 247 – 254). Αθήνα: Ψηφίδα.
- Μπρούζος, Ανδρέας (2009³). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής: Μια ανθρωπιστική θεώρηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ξωχέλλης, Δ. Παναγιώτης (1984). *Το εκπαιδευτικό έργο ως κοινωνικός ρόλος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπαναούμ, Ζωή (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Πυργιωτάκης, Ε. Ιωάννης (1992). *Έλληνες Δάσκαλοι: Εμπειρική προσέγγιση των συνθηκών εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Τριλιανός, Αθανάσιος (1991). *Μεθοδολογία της Διδασκαλίας II*. Αθήνα: Αφοί Τολίδη.

Ξενόγλωσση

- Cooper, Mick (2005). Scottish secondary school teachers' attitudes towards, and conceptualisations of counseling, *British Journal of Guidance and Counselling*, 33 (2), 199-211.
- Hornby, Garry, Hall, Carol & Hall, Eric (2001). *Counseling Pupils in Schools*. London and New York: Taylor & Francis e – Library.
- Kottler, A. Jeffrey & Kottler, Ellen (2007²). *Counseling Skills for teachers*. California: Corwin Press.
- Lam, K. Y. S & Hui, K. P. E. (2010). Factors affecting the involvement of teachers in guidance and counselling as a whole-school approach, *British Journal of Guidance and Counselling*, 38 (1), 219-234.
- McLaughlin, Colleen, Clark Pam & Chisholm Meryl (1996). *Counselling and Guidance in Schools: Developing Policy and Practice*. London: David Fulton Publishers.
- McLeod, John (2005). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Thompson, Rosemary (1992). *School Counseling Renewal: Strategies for the Twenty – first Century*. Muncie: Accelerated Development Inc.